

Opinia prawna
Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych
sporządzona w związku z pytaniem Centralnego Instytutu Analiz Polityczno – Prawnych
przesłanym przy piśmie Lp. 185/6/2013/U z dnia 24 czerwca 2013 r.

Pismem z dnia 24 czerwca 2013 r., Lp 185/6/2013/U, Centralny Instytut Analiz Polityczno – Prawnych zwrócił się do Krajowej Rady Radców Prawnych z pytaniem: „Czy należy pobierać opłatę skarbową od złożonego do akt sprawy pełnomocnictwa (substytucji) udzielonego w toku postępowania administracyjnego przez Radcę Prawnego dla zastępującego go Aplikanta?”.

W pierwszej kolejności należałoby zwrócić uwagę na samą możliwość zastępstwa radcy prawnego przez aplikanta radcowskiego. Kwestię tą reguluje ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. 2010 Nr 10, poz. 65 z późn. zm.).

Zgodnie z treścią art. 35¹ ust. 1 te same ustawy, po upływie sześciu miesięcy od rozpoczęcia aplikacji radcowskiej aplikant radcowski może **zastępować** radcę prawnego przed sądami rejonowymi, organami ścigania i organami administracji publicznej. Ust. 2 powołanego przepisu także dotyczy **zastępowania** radcy prawnego przez aplikanta radcowskiego, niemniej jednak zakres wskazanego w nim zastępstwa został uwarunkowany przez ustawodawcę dłuższym okresem czasu od rozpoczęcia aplikacji. Jednocześnie art. 35¹ ust. 4 ustawy o radcach prawnych stanowi, iż aplikant radcowski może sporządzać i podpisywać pisma procesowe związane z występowaniem radcy prawnego przed sądami, organami ścigania i organami administracji publicznej - z wyraźnego **upoważnienia** radcy prawnego, z wyłączeniem apelacji, skargi kasacyjnej i skargi konstytucyjnej. Na mocy 35¹ ust. 5 ustawy o radcach prawnych, powyższa regulacja ma przy tym zastosowanie do aplikanta adwokackiego, który **zastępuje** radcę prawnego będącego współnikiem w spółce adwokacko – radcowskiej.

Już sama wykładnia językowa powołanych przepisów wskazuje na fakt, że **aplikant działający za radcę prawnego występuje z jego upoważnienia i w jego zastępstwie**. Rozbieżności w doktrynie i orzecznictwie rozstrzygnął ostatecznie Sąd Najwyższy przesądzając o tym, że prawodawca wyraźnie rozróżnia dalsze pełnomocnictwo (substytucję) od zastępstwa radcy prawnego sprawowanego przez aplikanta na podstawie udzielonego mu upoważnienia¹. Tezę stanowiącą o tym, iż takiego upoważnienia nie należy utożsamiać z pełnomocnictwem substytucyjnym, wzmacnia treść art. 21 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, zgodnie z którym radca prawny może udzielić dalszego pełnomocnictwa (substytucji) innemu radcy prawnemu, adwokatowi, prawnikowi zagranicznemu wykonującemu stałą praktykę w zakresie wynikającym z ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej. Sposób konstrukcji powołanej normy wskazuje na enumeratywny charakter przedstawionego wyliczenia i nie przewiduje udzielenia dalszego pełnomocnictwa (substytucji) aplikantowi radcowskiemu bądź adwokackiemu.

Wobec powyższego nie ulega wątpliwości, że **w przypadku zastępowania radcy prawnego przez aplikanta, mamy do czynienia nie z pełnomocnictwem (substytucją), ale z udzielonym upoważnieniem. Wszelkie czynności dokonywane są więc w ramach**

¹ Z. Klatka [w:] A. Bereza (red.) i inni, *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*. Wyd. 3 uzupełnione., Warszawa 2013, s. 80

upoważnienia, ale w imieniu i na rzecz mocodawcy udzielającego pełnomocnictwa radcy prawnemu.

Kwestie związane z obowiązkiem uiszczenia opłaty skarbowej uregulowane zostały natomiast w ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (t.j. Dz. U. 2012 poz. 1282 z późn. zm).

Zgodnie z art. 1 ust. 1 pkt 2 tejże ustawy, opłacie skarbowej podlega złożenie dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpisu, wypisu lub kopii - w sprawie z zakresu administracji publicznej lub w postępowaniu sądowym. Załącznik do ustawy przewiduje w tego rodzaju sytuacjach opłatę skarbową w wysokości 17 zł od każdego stosunku pełnomocnictwa. Upoważnienie udzielane aplikantowi, a w zasadzie złożenie dokumentu potwierdzające fakt upoważnienia, nie znalazło się zatem w katalogu czynności, z którymi ustawodawca wiąże powstanie obowiązku podatkowego.

Niezależnie od powodów którymi kierował się ustawodawca, wskazać należy na niewątpliwie słuszny charakter obowiązującej regulacji w omawianym zakresie. Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy o radcach prawnym, celem aplikacji radcowskiej jest przygotowanie aplikanta do należytego i samodzielnego wykonywania zawodu radcy prawnego. Występowanie przez aplikanta z upoważnienia radcy prawnego przykładowo przed organami administracji, niewątpliwie związane jest z odbywaną aplikacją i dążeniem do uzyskania uprawnień zawodowych. Możliwość upoważnienia aplikanta, poza względami logistycznymi czy materialnymi, bez wątpienia jest celowa także w kontekście nabywania doświadczenia i kształcenia aplikanta poprzez umożliwienie mu zdobywania praktyki.

Podkreślenia wymaga także fakt, że cytowany powyżej art. 21 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, przewiduje możliwość udzielenia dalszego pełnomocnictwa (substytucji) wyłącznie tym osobom, które samodzielnie mogą występować jako profesjonalni, zawodowi pełnomocnicy, a takiej kompetencji z pewnością nie posiadają aplikanci radcowscy ani adwokacy. Co prawda zgodnie z art. 33 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. 2013 poz. 267) pełnomocnikiem strony może być osoba fizyczna posiadająca zdolność do czynności prawnych, a więc także osoba będąca aplikantem, niemniej jednak występując w takim charakterze, nie będzie miało miejsca zastępowanie radcy prawnego przez aplikanta, a jedynie pełnienie roli pełnomocnika na mocy powołanego przepisu.

Stosownie do art. 6 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, zawód radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej, a w szczególności na udzielaniu porad prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed sądami i urzędami. Tym samym wszelkie czynności dokonywane w toku postępowania administracyjnego przez radcę prawnego, a związane z koniecznością złożenia dokumentu udzielonego mu pełnomocnictwa, są przejawem wykonywania zawodu radcy prawnego. O zastępowaniu radcy prawnego w rozumieniu art. 35¹ ustawy o radcach prawnych można mówić natomiast tylko wówczas, gdy w przytoczonym zakresie związanym z wykonywaniem zawodu, aplikant zastępuje radcę prawnego na mocy udzielonego mu upoważnienia.

Reasumując należy stwierdzić, że w oparciu o obowiązujące przepisy, zarówno aplikant radcowski jak i aplikant adwokacki mogą zastępować radcę prawnego w postępowaniu administracyjnym (przy zachowaniu warunków z art. 35¹ ust. 1 ustawy o radcach prawnych) w oparciu o udzielone im upoważnienie. Zarówno sam fakt udzielenia upoważnienia jak również złożenie dokumentu obejmującego jego treść nie wiążą się z obowiązkiem uiszczenia opłaty skarbowej. Udzielenie w toku postępowania administracyjnego pełnomocnictwa bezpośrednio osobie fizycznej posiadającej zdolność do

czynności prawnych i będącej jednocześnie aplikantem, jest sytuacją do której nie będą miały zastosowania przepisy ustawy o radcach prawnych w zakresie zastępowania radcy prawnego przez aplikanta. Tylko sytuacja w której na mocy udzielonego uprzednio radcy prawnego pełnomocnictwa, radca prawny udziela w dalszej kolejności upoważnienia aplikantowi, jest sytuacją w której nie powstaje obowiązek uiszczenia opłaty skarbowej (pomijając wyłączenia ustawowe). Niezależnie od powyższego należy wskazać, że wykazując swoje upoważnienie, aplikant radcowski winien przedłożyć równocześnie pełnomocnictwo udzielone upoważniającemu go radcy prawnemu (w przypadku gdy wcześniej nie złożono go do akt sprawy), a ta czynność związana jest już na zasadach ogólnych z obowiązkiem uiszczenia stosownej opłaty skarbowej.

Kierownik
Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji
Krajowa Rada Radców Prawnych

dr hab. Arkadiusz Bereza